

Національний університет
"Острозька академія"

Навчально-науковий
інститут права
ім. І. Малиновського

The National University of
"Ostroh Academy"

I. Malynovskyi
Educational Research
Institute of Law

вул. Семінарська, 2, м. Острозь, Рівненська обл., Україна, 35800, тел./факс (03654)2-39-30
E-mail: pravo@oa.edu.ua

Вих. № 25/24 від « 15 » травня 2024р.

До спеціалізованої вченої ради
До спеціалізованої вченої ради 26.062.21
в Національному авіаційному університеті
Міністерства освіти і науки України
03058, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

ВІДГУК

опонента – доктора юридичних наук, професора Дробуш Ірини Вікторівни на дисертацію Тарасевич Тетяни Юріївни на тему: «Реалізація соматичних прав людини в Україні та зарубіжних країнах: конституційно-правові засади», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

Аналіз рукопису дисертації, автореферату і публікацій автора дисертації за темою дослідження дозволяє висловити наступні судження та висновки.

Актуальність теми дисертаційної роботи. Дисертація Тарасевич Тетяни Юріївни присвячена дослідженню соматичних прав людини, які є органічною складовою «прав людини четвертого покоління» та сприймаються найбільш неоднозначно та породжують наукові дискусії як у вітчизняному праві, так і в праві зарубіжних країн.

Необхідність виокремлення цієї категорії прав зумовлена дедалі ширшим переліком прав, якими держава наділяє суб'єктів або які випливають з природи природних прав людини, які врегульовані на рівні Основного закону та посилюється науково-технічною революцією, чії досягнення в біотехнологіях і генній інженерії поставили людство перед багатьма етичними викликами, зобов'язавши знайти правові відповіді в законодавстві України, зокрема щодо можливостей: сурогатного материнства, евтаназії, стати донором тіла або його частин за життя або після смерті, заповідати своє тіло після смерті для наукових досліджень тощо.

Усе це, а також інші перспективи, що відкриваються з розвитком біотехнологій, зумовлюють потребу в пошуку необхідної правової регламентації соматичних прав людини, які природно пов'язані з життям, здоров'ям, свободою людини.

Окрім того, складність вивчення й дослідження соматичних прав зумовлена й іншими чинниками, серед яких: тісний взаємозв'язок біомедицини і права, труднощі розмежування з морально-етичними поняттями і нормами, відсутність належного

Вх. № 26.062.21/26
від 15.05.24р.

нормативно-правового регулювання. З огляду на це, назріла потреба в єдиній класифікації соматичних прав, законодавчому врегулюванні найбільш значущих з них (наприклад, право на еутаназію, право на сурогатне материнство) та узгодженні низки нормативно-правових актів, що закріплюють правовідносини у цій сфері (наприклад, посмертного донорства). Тож актуальним питанням є дослідження сутності та змісту соматичних прав, їх класифікація, необхідність спеціального закріплення цієї групи прав людини на конституційному рівні, механізмів реалізації соматичних прав, аналіз правозастосовчої практики зарубіжних країн щодо можливостей людини реалізувати зазначені права та міжнародних стандартів захисту соматичних прав.

Актуальність теми зумовлена багатьма об'єктивними і суб'єктивними чинниками, внутрішніми і зовнішніми факторами, які на достатньо професійному рівні і досить ґрунтовно аналізуються в даній роботі (с. 24-28 дисертації), а тому не потребують додаткової аргументації. Саме цими чинниками визначається актуальність теми цього дисертаційного дослідження, метою якого є побудова концептуальної моделі правового регулювання соматичних прав та практики їх реалізації в умовах розвитку сучасних біотехнологій в Україні та зарубіжних країнах.

З огляду на це, дисертаційна робота Тарасевич Тетяни Юріївни, що присвячена дослідженню конституційно-правових засад реалізації соматичних прав людини в Україні та зарубіжних країнах є не тільки своєчасною, але й вельми актуальною, оскільки спрямована на вирішення актуальної наукової проблеми шляхом визначення сутнісного наповнення четвертого покоління прав людини в цілому та його окремих елементів зокрема.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими планами і темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в межах науково-дослідної теми кафедри публічно-правових дисциплін «Розвиток законодавства України в публічній сфері в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0121U113446), де авторка дослідила особливості соматичних прав людини та запропонувала шляхи удосконалення відповідних відносин та в межах науково-дослідної теми «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (номер державної реєстрації 69-2021/150106) факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету здобувачкою теоретично обґрунтовано проблеми імплементації міжнародних та європейських стандартів захисту соматичних прав в Україні в контексті євроінтеграції).

Оцінка обґрунтованості та достовірності наукових положень і рекомендацій, сформульованих автором

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, рефератом та публікаціями дисертантки за темою дослідження, дозволяє зробити висновки, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертації мають високий рівень теоретико-методологічної та емпіричної обґрунтованості, вони базуються на фундаментальних положеннях сучасної теорії держави і права, демократичних засадах національного конституційного та міжнародного права, глибокому теоретичному і нормативно-правовому аналізу соматичних прав та практики їх реалізації в умовах розвитку сучасних біотехнологій в Україні та зарубіжних країнах. Дисертаційна робота вирізняється міждисциплінарним підходом з огляду на новий ступінь розвитку біоюриспруденції. Це посилює актуальність комплексного наукового дослідження концепції соматичних прав людини, можливостей їх захисту на рівні Основного закону, що зумовлюється не лише необхідністю сприяти розширенню вітчизняного доробку у сфері прав людини, а й потребою в науково обґрунтованих висновках.

Достовірність наведених у дисертації науково-методологічних положень та практичних висновків підтверджується значною кількістю опрацьованих праць вітчизняних і зарубіжних науковців, фактологічних даних, даних інтернет-ресурсів, ознайомленням з новітньою медичною практикою у сфері сучасних біотехнологій тощо. Коректність посилань на літературні джерела дозволяє чітко відокремити наукові здобутки автора від напрацювань інших вчених, джерельно-інформаційна база дослідження включає 530 найменувань.

Отримані здобувачем результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими і базуються на використанні сучасних методів дослідження.

Так, застосування історико – правового методу дозволило автору зрозуміти конкретні етапи розвитку соматичних прав людини, визначити їхні відповідні тенденції на основі аналізу нормативно-правових джерел (підрозділи 1.1, 1.2, 1.4); порівняльно – правовий метод сприяв дослідженню конституційно-правових особливостей закріплення соматичних прав у конституціях зарубіжних країн (підрозділи 1.4–1.6); формально-юридичний метод дозволив встановити межі реалізації гідності людини крізь призму реалізації соматичних прав (підрозділи 3.1–3.4). Для дослідження основних видів соматичних прав людини здобувачкою використовувався структурно-юридичний метод (розділи 1–4).

Серед основних методів прогнозування перспектив закріплення основних соматичних прав на рівні Основного закону автор використовував логічність, істинність, точність, реалізованість (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2).

Практичне значення одержаних результатів визначається їх актуальністю, новизною та сформульованими загальнотеоретичними і

прикладними висновками. Сформульовані у дисертації висновки, положення і пропозиції можуть бути використані: в науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного узагальнення, вироблення пропозицій і висновків щодо вдосконалення чинного законодавства, формування методологічної основи й теоретичного підґрунтя дослідження особливостей соматичних прав людини в Україні; у правотворчій та правозастосовній діяльності – при вирішенні питання щодо застосування положень сучасної біоюриспруденції під час розробки проєктів нормативно-правових актів у сфері захисту прав людини; у навчальному процесі – під час розроблення та викладання курсів з навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Цивільне право», «Міжнародне право» та спеціальних курсів, зокрема «Проблеми теорії держави і права», «Проблеми конституційного права України», «Конституційне право зарубіжних країн», «Медичне право»; у правовиховній роботі – для формування правової культури та правосвідомості суб'єктів права, зокрема працівників медичних установ та юристів, які займаються проблемами медичного права.

Наукові доробки дисертантки знайшли своє впровадження в навчальному процесі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (акт впровадження 06 /12 від 19.03.2024 р.), а також у правозастосовній практиці (акти впровадження, надані Адвокатським об'єднанням «Соломон» та Вінницьким міським судом), в інтерпретаційній діяльності Управління освіти Дарницької районної у місті Києві державної адміністрації при підготовці експертних висновків та інших аналітичних матеріалів (Довідка 101/36- 997 від 20.04.2024р.), в правотворчій діяльності, зокрема при підготовці нормативно – правових актів Рівненської міської ради, її виконавчого комітету, розпоряджень міського голови (Акт впровадження надано відділом правового забезпечення Рівненської міської ради та виконавчого комітету).

Завершена логіка проведеного наукового дослідження, значна кількість опрацьованих інформаційних джерел, актуальна методика та відповідна апробація дають всі підстави стверджувати, що сформульовані у дисертаційній роботі Тарасевич Т.Ю. наукові положення, а також висновки та рекомендації мають вагоме теоретико-методичне та практичне обґрунтування.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження

Зі змісту дисертації, опублікованих автором наукових праць та реферату дисертаційної роботи Тарасевич Т.Ю. можливо зробити висновок, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертантки та характеризуються науковою новизною, яка, у формулюванні автора, полягає

в комплексному дослідженні правової природи соматичних прав людини, конституційно-правових засад їх реалізації в Україні та зарубіжних країнах.

Серед найбільш вагомих результатів дисертаційної роботи, що визначають наукову новизну, слід відзначити наступні:

- сформульовано авторське визначення соматичних прав людини як сукупність прав людини, що передбачають визнану суспільством і державою можливість вільно розпоряджатися своїм тілом, а також відповідально ухвалювати юридично значущі рішення щодо власності на нього;

- обґрунтовано авторську класифікацію соматичних прав з огляду на комплексне дослідження наукових поглядів вітчизняних і зарубіжних учених у цій галузі, а саме: право на генетичні модифікації (зміна генного коду, клонування); репродуктивні права людини (право на штучне запліднення, екстркорпоральне запліднення, сурогатне материнство та аборт у встановлених лікарями випадках тощо); право на трансплантацію органів, тканин, клітин; сексуальні права (право на зміну статі); право на вибір форми відходу з життя (евтаназія); право на статеву свободу (право на проституцію); право на участь у біомедичних дослідженнях; право на генетичну діагностику з можливою подальшою реалізацією інших особистісних прав;

- виокремлено дві основні моделі закріплення конституційних соматичних прав. Перша передбачає безпосередньо наявність таких прав у тексті Конституції. А за другою моделлю соматичні права прямо не закріплені в Конституції. Щоправда, ці відносини регулюються чинним законодавством, через закріплення соматичних прав в інших джерелах національного права, а також в актах офіційного тлумачення Конституції;

- з'ясовано, що поява конституційних засад і норм, які регулюють межі впровадження досягнень науково-технічного прогресу в біотехнологіях, як тенденція зумовила висування нового напрямку наукових досліджень – біоконституціоналізму. Розвиток національного і міжнародного права, що регулює сферу застосування геномних, репродуктивних та інших біологічних технологій, здійснюється через закріплення соматичних прав людини і принципів права на конституційному рівні;

- визначено, що законодавче регулювання права на охорону здоров'я полягає у формуванні моделі конституційної норми про охорону здоров'я, а саме: «кожен має право на охорону здоров'я, включно з правом на доступну і якісну медичну допомогу». При цьому запропоновано конституціоналізувати і право на біоетичне благополуччя та гарантії поваги й охорони гідності пацієнта. Зокрема: «1. Кожен має право на біоетичне благополуччя. 2. Гарантії досягнення біоетичного благополуччя та його стандарти встановлюються законом. 3. Українська держава забезпечує пріоритетне досягнення біоетичного благополуччя у сфері охорони здоров'я, біоправа і біомедицини»;

– наголошено на правомірності впливу геномних досліджень на конституційний статус особистості, а саме: біомедицина і сучасна генетика зумовлюють потребу розглядати проблему захисту конституційної правосуб'єктності людини і громадянина. Включеність конституційної правосуб'єктності особистості до сфери біоправа, біомедицини, у майбутньому – до царини нейроправа є важливою складовою частиною розвитку сучасного біоконституціоналізму. У центрі біоконституціоналізму має бути людська гідність, яка потребує правового регулювання і як гідність пацієнта в умовах формування біоправа. Відтак, необхідна юридична розробка гарантій взаємодії гідності людини та прав пацієнта в різних сферах біоправа;

– з'ясовано, що визнання й реалізація прав, які заторкують і породжують інші правовідносини, вимагають нормативно-правового регулювання, наприклад: шлюб між індивідами однієї статі, зміна генетичної інформації, зокрема можливість замовити бажані риси майбутньої дитини, правовий статус ембріона, вирішення багатьох питань медичного характеру через терапевтичне клонування, трансплантацію тощо;

– показано, що нормативно-правове регулювання соматичних прав людини обумовлене сукупністю проблем і протиріч, які виникають у зв'язку із застосуванням сучасних медичних технологій (генної інженерії, клонування, евтаназії тощо). Сучасне право як нормативна система обмежене у своїх можливостях вирішувати проблеми регулювання відносин, пов'язаних із захистом права на життя і здоров'я, на свободу й особисту недоторканність у процесі правового регулювання абортів, трансплантації людських органів і тканин, втручання в геном людини. У разі правових прогалин концепції і норми біоетики можуть виступати як регулятивні засоби, допомагаючи запобігти конфліктам і соціокультурним відмінностям у розумінні сутності права людини на життя і здоров'я в різних національних правових системах;

– здійснене дослідження, що ґрунтується на науковій аргументації, дозволило вивести формулу, а саме: у сучасній юридичній антропології біомедичні інновації інтерпретуються в контексті етики суспільства споживання, де сенс людського життя редукується до отримання матеріальних благ. Тож суперечності між сьогочасним світоглядом та класичним розумінням прав людини варто розглядати як одну з найважливіших проблем нормативного регулювання медичних інновацій.

Необхідно зазначити, що пропозиції, які висуває автор у рубриці «Наукова новизна одержаних результатів» є дійсно новими. Позитивними і корисними для подальшого розвитку науки конституційного права і втілення у практику можна вважати позиції наукової новизни, які автор пропонує як ті, які удосконалено і набули подальшого розвитку (с. 40 - 44 дисертації; с. 6 - 8 автореферату).

Повнота висвітлення і викладення сформульованих у дисертаційній роботі положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором працях та рефераті

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації доповідались і отримали схвалення на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та форумах та висвітлені у 54 основних наукових роботах. Серед них: 18 статей опубліковано у виданнях України, що визнані як фахові з юридичних наук, 5 статей – у зарубіжних наукових виданнях, з них 4 – у співавторстві в наукових виданнях, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах; одноосібна монографія, а також 30 тез доповідей і повідомлень на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, форумах.

Наукові публікації повною мірою відображають основні результати дисертаційної роботи.

Оцінка ідентичності змісту реферату та основних положень дисертації

Реферат дисертації відповідає встановленим вимогам, у повній мірі відображає сутність і зміст дисертації наявною є ідентичність основних наукових положень і наукового внеску автора.

Наукові положення, висновки і рекомендації щодо можливостей практичного використання отриманих результатів, які представлені дисертантом в рефераті, належним чином розкриті, деталізовані та обґрунтовані у самій роботі. Тобто, є всі підстави стверджувати, що Тарасевич Тетяна Юріївна виконала всі вимоги щодо кількості та обсягу публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Зауваження до окремих положень дисертаційної роботи

Поряд з позитивною оцінкою результатів дослідження і визнанням високої наукової та практичної цінності дисертаційної роботи Тарасевич Т.Ю., належного рівня її наукової новизни, вважаємо, що ряд положень представлених у роботі потребують додаткового обґрунтування або мають дискусійний характер, що може слугувати підставою для наукової дискусії. А саме:

– В дисертаційній роботі автор аргументує необхідність зміни підходів до змісту та структури конституційного права на охорону здоров'я та медичну допомогу, що зумовлено впливом біотехнологій та нейротехнологій та піддає критиці певні змістові моделі конституційної норми, зокрема «кожен має право на охорону здоров'я, включно з правом на доступну і якісну медичну допомогу». Натомість, пропонуючи виклад конституційної норми в наступній редакції: *«Кожен має право на біоетичне*

благополуччя. Гарантії досягнення біоетичного благополуччя та його стандарти встановлюються законом. Українська держава забезпечує пріоритетне досягнення біоетичного благополуччя у сфері охорони здоров'я, біоправа і біомедицини» (стор.55 –56 дисертації) автор не зазначає, що саме варто розуміти під поняттям «біоетичне благополуччя».

– Дисертанткою виокремлено дві основні моделі закріплення конституційних соматичних прав. Перша передбачає безпосередню наявність таких прав у тексті Конституції. А за другою моделлю соматичні права прямо не закріплені в Конституції, регулюються чинним законодавством, через закріплення соматичних прав в інших джерелах національного права, а також в актах офіційного тлумачення Конституції; а також на стор. 134-135 дисертації йдеться про конституційні гарантії (межі репродуктивної медицини і генної інженерії людини). При цьому варто уточнити автору, що саме необхідно регламентувати в Основному Законі: закріплення переліку соматичних прав людини чи виокремити гарантії, які б були певним запобіжником безконтрольному впровадженню біотехнологій (зокрема, генетичних і репродуктивних технологій), здатних створити загрозу життю, здоров'ю, репродуктивним функціям?

- досліджуючи питання правової регламентації такого феномену як клонування, автору «видається важливим внести зміни до глави V Конвенції про захист прав і гідності людини щодо застосування досягнень біології та медицини, доповнивши її рекомендаційною нормою на основі законодавства Великобританії, що передбачає можливість проведення експериментів над ембріонами до 14 днів їх розвитку». Далі автор аргументує необхідність встановлення заборони на проведення експериментів над бластоцистою, розвиток якої перевищив 14 днів і триває. При цьому залишає поза увагою проблему розробки ефективного механізму контролю та відповідальності за проведенням таких експериментів з порушенням встановлених термінів розвитку ембріонів.

- автор досить детально розглядає проблематику одностатевих союзів та правових наслідків законодавчого вирішення таких союзів у зарубіжних країнах. При цьому зазначаючи, що «Подружжя» в гомосексуальному шлюбі повністю зрівнюються у правовому становищі з особами, які перебувають у традиційному шлюбі, а єдиною відмінністю таких пар є однакова стать. Одностатевим партнерам, які перебувають у шлюбі, надається той же обсяг прав, що й різностатевому подружжю, враховуючи право на штучне запліднення і право на усиновлення (удочеріння) дітей. Тому до одностатевих союзів також застосовується поняття «шлюб», у юридичному його сенсі. Разом з тим, як зазначає дисертантка (с. 273 – 274 дисертації) з інститутом шлюбу треба розрізняти паралельний інститут зареєстрованого партнерства, схожого багато в чому зі шлюбом. Фактично це спеціально створена правова конструкція, спрямована одночасно на захист традиційного шлюбу (союзу між чоловіком і жінкою), і нормативне закріплення реалій існування постійних одностатевих відносин.

При цьому зазначаючи, що у більшості країн такі відмінності поступово зникають й інститут зареєстрованого партнерства практично не відрізняється від інституту шлюбу. А в деяких країнах (наприклад у Нідерландах) визнаються обидва інститути. При цьому автор не зазначає, яку модель законодавчої регламентації (шлюб одностатевих пар чи партнерство) варто запозичити та впровадити в Україні.

- В роботі дисертантка аргументує необхідність легалізації проституції шляхом визначення правового статусу осіб, які надають платні сексуальні послуги. При цьому автору видається доцільним на законодавчому рівні закріпити право займатися цим видом діяльності виключно юридичним особам, які попередньо отримали ліцензію на надання платних сексуальних послуг (узаконення будинків розпусти). Варто зауважити, що таким чином нівелюються права фізичної особи, яка бажає надавати сексуальні послуги як само зайнята особа чи особа - підприємець та не сприятиме виведенню тіньового бізнесу та наповненню бюджету.

- В роботі автор залишила поза увагою питання щодо законодавчої регламентації забезпечення права осіб на біологічне батьківство (материнство) в умовах воєнного стану, зокрема право військовослужбовців на безоплатне здійснення забору, кріоконсервації та зберігання їхніх репродуктивних клітин на випадок втрати репродуктивної функції при виконанні обов'язків із оборони держави та захисту Вітчизни.

Проте варто наголосити, що вказані недоліки і наведені зауваження в основному вказують на дискусійні моменти або мають рекомендаційний характер й не є суттєвими та не заперечують загальну позитивну оцінку дисертації Тарасевич Т.Ю., як ґрунтовного дослідження, що містить наукову новизну та має теоретико-методологічну, а також практичну цінність.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, передбаченим «Порядком присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» від 17 листопада 2021 р. №1197.

Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, які поділяються на двадцять два підрозділи, висновків, списку використаних джерел, додатків. Назва дисертації відображає її зміст, що, своєю чергою, свідчить про досягнення сформульованої мети та вирішення поставлених автором завдань дослідження. Робота вдало ілюстрована додатками, що підкреслюють її праксеологічну значущість. За кожним розділом дисертаційної роботи і за роботою в цілому зроблено ґрунтовні висновки, одержані автором особисто. Оформлення і зміст дисертаційної роботи відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Загальний обсяг дисертації становить 480 сторінок, з них основного тексту – 388 сторінок. Список використаних джерел займає 58 сторінок та налічує 530 найменувань.

Реферат забезпечує ідентичність основних положень висновків та пропозицій автора дисертаційній роботі та відповідає встановленим вимогам.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Тарасевич Тетяни Юріївни на тему: «Реалізація соматичних прав людини в Україні та зарубіжних країнах: конституційно-правові засади» є актуальним, самостійно виконаним та завершеним науковим дослідженням. Отримані результати та висновки є належно обґрунтованими, містять наукову новизну, мають теоретичне та практичне значення. Автором запропоноване нове розв'язання важливої наукової проблеми, що виявляється в осмисленні природи та специфіки соматичних прав, науково – практичних рекомендацій щодо регламентації соматичних прав на конституційному та законодавчому рівнях в умовах трансгуманізму та антропологізації права.

Реферат відповідає основним положенням роботи.

Зміст дисертації та реферату відповідає паспорту спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Основні наукові результати достатньо повно відображені у публікаціях.

Зазначене засвідчує, що за змістом, актуальністю, оформленням, підходами до вирішення наукових проблем, теоретичним та прикладним значенням отриманих результатів дисертаційна робота на тему: «Реалізація соматичних прав людини в Україні та зарубіжних країнах: конституційно-правові засади» відповідає вимогам пп. 7,8,9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» від 17 листопада 2021 р. №1197, а її автор Тарасевич Тетяна Юріївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Опонент:

Завідувач кафедри
державно – правових дисциплін
Національного університету «Острозька академія»,
доктор юридичних наук, професор

Ірина ДРОБУШ

ПІДПИС
ПІДТВЕРДЖУЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
КАДРІВ НАУ «ОА»

Дробуш І.В.

10

